

LATVIJAS STATISTIKU ASOCIĀCIJAS

Informatīvais biļetens Nr 9 (2006.g.)

DOMĀJOT STRATĒGISKI

LSA sadarbība ar SAK

LSA prezidents, profesors Pēteris Zvidriņš

Pēc Valsts prezidentes Vairas Viķes – Freibergas iniciatīvas, parakstot kopīgu rīkojumu ar Ministru prezidentu Induli Emsi, 2004.gada 2.aprīlī tika izveidota Stratēģiskās analīzes komisija (SAK). Komisija dibināta, lai ar starpdisciplināriem, uz nākotni vērstiem pētījumiem veidotu ilglaicīgu skatījumu uz Latvijas valsts un sabiedrības attīstību mūsdienu starptautisko procesu kontekstā. Komisijas galvenais uzdevums ir konsolidēt Latvijas zinātnisko potenciālu valsts stratēģiskās attīstības un interešu labā, veicot pētījumus par Latvijas kā pilntiesīgas ES un NATO dalībvalsts iespējām un vietu pasaules attīstības procesos un veicinot kvalitatīvu dialogu ar likumdevējvaru, izpildvaru un sabiedrību kopumā par valsts attīstību un demokrātijas stiprināšanu.

Līdz ar SAK nodibināšanu aizsākās partneru apzināšana un plašāka dialoga uzsākšana ar institūcijām un atsevišķiem cilvēkiem, kuriem ir interese par nākotnē vērstiem pētījumiem un attiecīgiem priekšlikumiem valsts sociālās un ekonomiskās attīstības vadīšanas pilnveidošanā. Jau pašā sākumā tika izveidota demogrāfisko pētījumu grupa, kuras vadību uzticēja LSA prezidentam prof. Pēterim Zvidriņam. Tajā aktīvī iekļāvās arī vairāki citi LSA biedri – Juris Krūmiņš, Uldis Ušackis un Edvīns Vītolījs. Politikas gadagrāmatu veidošanā par redkolēģijas locekļiem iekļāva LSA biedrus Zigrīdu Gošu un Aiju Žīguri.

Demogrāfisko pētījumu darba grupas galvenie pētījuma virzieni 2004.-2005.gadā bija: 1) depopulācija, tās novēršanas iespējas; 2) starptautiskā migrācija un darbaspēka kustība. Abi šie virzieni ir raduši atspogulojumu 2004. un 2005.gada izdotajos SAK zinātnisko rakstu krājumos „Nacionālās intereses: formulējuma meklējumos” un „Demogrāfiskā situācija šodien un rīt”, kā arī SAK organizētajās starptautiskajās konferencēs 2004.gada novembrī un 2005.gada novembrī. 2005.gada 19.oktobrī Pēteris Zvidriņš un Uldis Ušackis, kā arī Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka vietniece Maira Roze referēja par šiem jautājumiem īpaši organizētajā darba sanāksmē.

Nemot vērā SAK 2005.gada 14.decembra sēdes lēmumu, demogrāfisko pētījumu grupa turpina darbu arī 2006.gadā.

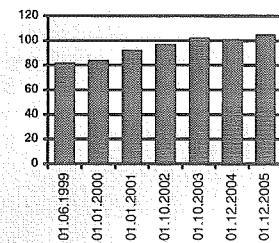
Pamatāmas ir sekojošas:

- 1) Dzimstības un mirstības padziļināta izpēte un priekšlikumu izstrāde demogrāfiskās politikas aktivizēšanai;
- 2) Demogrāfisko struktūru izpēte un reģionālo, ģimenes attīstības un etnisko demogrāfisko prognožu izstrāde.

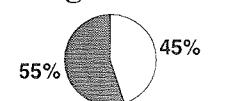
Pie pirmās tēmas strādā LU Ekonomikas un vadības fakultātes Demogrāfijas centra, Statistikas un demogrāfijas katedras pētnieki un docētāji, kā arī Kardiologijas institūta un Centrālās Statistikas pārvaldes līdzstrādnieki. Paredzēts, ka šīs tēmas ietvaros bez regulārās statistiskās uzskaites datu analīzes tiks veikta plaša pastāvīgo iedzīvotāju aptauja reproduktīvajā vecumā, noskaidrojot sieviešu un vīriešu attieksmes, vērtības un uzskatus. Izlases lielums apmēram 1000 respondentu visā valsts teritorijā. Šo aptauju veiks tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS sadarbībā ar LU speciālistiem. Atkarībā no finansiālajām iespējām programma ietvers kultūras un sociālos, politiskos, ekonomiskos, psiholoģiskos un citus aspektus, kuri Latvijā izpētīti nepietiekami. Par aptaujas rezultātiem tiks sagatavota atskaite un biļetens.

Latvijas
Statistiķu asociācijā
2006. gada
1. janvārī
bija 105 biedri

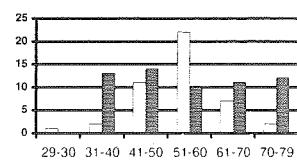
LATVIJAS STATISTIKU ASOCIĀCIJAS BIEDRU SKAITS

LSA biedru
sadalījums
pēc dzimuma un
vecuma
2005.gada decembrī

□ Vīrieši ■ Sievietes

□ Vīrieši ■ Sievietes

Šīs tēmas ietvaros paredzēts arī longitudināls epidemioloģisks pētījums sirds un asinsvadu slimību izplatības un mirstības jomā. Padziļināti tiks pētītas lauku un pilsētu iedzīvotāju mirstības likumsakarības.

Pie otrās tēmas strādā galvenokārt LU EVF un CSP statistiķi un demogrāfi. 2006.gadā paredzēts iegūt datus un veikt analīzi par iedzīvotāju izvietojumu par valsts reģioniem, analizēt iedzīvotāju sastāvu par ģimenes tipiem un etnosiem, kā arī veikt īslaika un vidējā termiņa (līdz 2025.gadam) attiecīgās prognozes. Īpaša uzmanība tiks veltīta latviešu demogrāfiskās attīstības prognozēm un izdzīvošanas scenārijiem. Pamatojoties uz izstrādātu materiāliem tiks sagatavots īpašs biļetens. Bez tam paredzēti semināri un diskusijas, t.sk. SAK līmenī.

Pašreizējā SAK pamatsastāvā no 2005.gada 1.novembra iekļauti arī LZA akadēmiķe Baiba Rivža un ekon.zin. doktors Mārtiņš Kazāks, kuri kopā ar Latvijas Bankas prezidentu Ilmāru Rimšēviču ir atbildīgi par ekonomisko pētījumu izvēršanu. Savukārt profesors Tālis Tīsenkopfs nominēts SAK pamatsastāvā, lai attīstītu socioloģiskos pētījumus. Sagaidāms, ka tajos aizvien aktīvāk iesaistīsies arī LSA biedri.

PAR TO, KAS SATRAUC

Vai veselības aprūpe Latvijā ir pieejama?

Dr. med. sci. Jautrīte Karašķēvica

Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju valsts aģentūras direktora vietniece veselības statistikas jautājumos

Veselības aprūpes pieejamību raksturo divi aspekti: *finansiālais* – cilvēku iespējas izmantot veselības aprūpes pakalpojumus atkarībā no naudas līdzekļiem, *sasniedzamība* – iespējas nokļūt pie ārsta, t.i. attālums līdz veselības aprūpes iestādei, kā arī iespēja saņemt medicīniskos pakalpojumus (*ārsta esamība un darba laiks*).

Publicētie materiāli liecina, ka līdztekus citām veselības aprūpes problēmām Latvijā arvien lielāku aktualitāti iegūst veselības aprūpes pieejamība. Tas ir viens no būtiskākajiem veselības aprūpes sistēmas kvalitātes un efektivitātes rādītājiem. Šīs pieejamības problēmas varētu būt saistītas ar nepietiekošo veselības aprūpes kopējo finansējumu un lielas iedzīvotāju daļas sliktu sociālu ekonomisko stāvokli.

Iespējams, ka veselības aprūpes pieejamības pasliktināšanos veicinājušas biežās norēķinu sistēmas maiņas un no tām izrietošās neskaidrības ārstu un pacientu vidū, izraisot sabiedrībā kopumā neapmierinātību ar veselības aprūpes sistēmu.

Ierobežotā veselības aprūpes pieejamība varētu būt viens no iemesliem augstajai saslimstībai un mirstībai no dažādām hroniskām slimībām.

2003. – 2004.gados šajā sakarībā veikts zinātnisks pētījums. Ir pētīta sakarība starp Pasaules Veselības Organizācijas ieteikto *pieejamības rādītāju* (*ambulatoro apmeklējumu skaits uz vienu iedzīvotāju*) un *medicīniskās palīdzības kvalitāti raksturojošiem rādītājiem* (*iedzīvotāju mirstība no tuberkulozes, akūtas pneimonijas, ļaundabīgo audzēju diagnostikas rādītāji utt.*). Izmantojot korelācijas diagrammas un regresijas vienādojumus ir pierādīts, ka ir statistiski ticamas sakarības ($p<0.05$) starp daudziem šiem rādītājiem. Piemēram: korelācijas koeficients apliecina ciešu negatīvu sakarību starp ambulatoriem apmeklējumiem un ļaundabīgo audzēju 4.stadijas klīniskās grupas īpatsvaru ($r = 0.9$). *Analizējot regresijas vienādojumu var teikt, ka pieaugot ambulatoro apmeklējumu skaitam uz vienu iedzīvotāju gadā par 1, ļaundabīgo audzēju 4.stadijas klīniskās grupas īpatsvars samazinātos par 2.1 %.*

Līdzīgi analizēta arī sakarība starp *faktorālo pazīmi* (pieejamību) un *citām rezultatīvām pazīmēm* (*medicīniskās palīdzības kvalitātes rādītājiem*).

Tādējādi statistiski ticami pierādīts, ka uzlabojot veselības aprūpes pieejamību, būtiski samazinātos atsevišķu slimību incidence un to izraisītā mirstība.

2003.gadā Veselības statistikas un medicīnas tehnoloģiju valsts aģentūra veica pētījumu, lai noskaidrotu kā ģimenes ārstu apmeklēšanas biežumu ietekmē veselības aprūpes iestādes sasniedzamība (*attālums, transports, speciālista pieņemšanas laiki, speciālista prombūtne, utt.*). Statistiski ticami ($p<0.05$) tika pierādīts, ka apmeklējumi ir biežāki, ja veselības aprūpes darbinieks ir labāk sasniedzams (*cirodas tuvāk mājām*). Iegūtie dati ļauj secināt, ka iedzīvotājiem, kas dzīvo tālāk no tuvākā veselības aprūpes darbinieka, ir ierobežota veselības aprūpes sasniedzamība.

Tika novērota arī statistiski ticama ($OR=2.1$; regresijas modeļi) saistība starp ģimenes ārsta nepieejamības (*tad, kad tas bijis nepieciešams*) biežumu un attālumu līdz veselības aprūpes darbiniekam.

Iegūti sekojoši secinājumi:

- ✓ Ģimenes ārsta kopējais ierobežotas pieejamības biežums (*gadījumi, kad ģimenes ārsts ir bijis nepieciešams, bet nav bijis pieejams*) ir lielāks respondentiem, kam ir lielāks attālums (*6 km un vairāk*) līdz tuvākajam veselības aprūpes darbiniekam.
- ✓ Lielāks īpatsvars neapmierināto ar nokļūšanas iespējām pie ġimenes ārsta ir starp respondentiem, kam jāmēro lielāks attālums (*6 km un vairāk*) līdz tuvākajam veselības aprūpes darbiniekam.
- ✓ Laucinieki biežāk nekā pilsētnieki kā neapmierinātības iemeslu ar ġimenes ārsta pieejamību kopumā minējuši ierobežotu sasniedzamību.

Pētījums akcentē ierobežotās primārās veselības aprūpes pieejamības problēmu Latvijā, īpaši lauku rajonos. Ģimenes ārstu pieejamības problēmas saistītas arī ar organizatoriskiem jautājumiem, kā liels pierakstīto pacientu skaits, kādēļ veidojas rindas, nestrādā iepriekšējā pieraksta sistēma utt. Nozīme ir arī veselības aprūpes finansēšanas modelim.

Arī 2003.gada Latvijas iedzīvotāju apsekojuma dati liecina, ka tajā pašā dienā, kad nepieciešams, var saņemt veselības aprūpes pakalpojumus (*ārstniecības iestādē vai mājas vizītēs*) 71.7% no respondentiem, kam tie bija nepieciešami.

Tātad veselības aprūpes pieejamības problēmas pastāv. To apliecinā arī veselības statistikas dati. Rādītājs – *ambulatoro apmeklējumu skaits uz vienu iedzīvotāju* kopš 1991.gada samazinās (7.4) un pēdējos gados (no 2000.gada līdz 2003.gadam) bija praktiski nemainīgs (4.6 – 4.8). 2004. gadā ambulatoro apmeklējumu skaits uz vienu iedzīvotāju pieaudzis līdz 5.0. Vai šis nelielais rādītāja pieaugums ļauj secināt, ka veselības aprūpe Latvijā turpmāk kļūs pieejamāka?

Veselības ministrs G. Bērziņš, domā, ka "jā". Šī pārliecība tiek saistīta ar to, ka 2006.gada veselības aprūpes budžets risina vairākas fundamentālas problēmas, kuras netika risinātas agrāk.

Pirmkārt – tas saistīts ar papildus finansēm medicīnas darbinieku *algu pieaugumam* (no 2006.gada 1.janvāra – 24 miljoni latu un 4.7 miljoni latu algu pielikuma no 2006.gada 1.jūlijā). Bez tam jau 2005.gada budžeta grozījumos šim nolūkam tika izdalīti 30.6 miljoni.

Otrkārt – 2006.gada budžetā paredzēts papildu finansējums rindu samazināšanai gan uz ambulatorajiem, gan stacionārajiem pakalpojumiem. Plānots, ka samazināsies rindas uz kardiologiskajām operācijām, endoprotezēšanu.

Treškārt – notiek acīmredzama virzība struktūrplāna īstenošanā. Valdiņa ir apstiprinājusi tā ieviešanas gaitas grafiku un nepieciešamo finansējumu. 2006.gadā ir plānots, ka tiešajās investīcijās šim mērķim tiks saņemti 5,1 miljons latu. Šī nauda tiks sadalīta pa visām reģionālajām daudzprofilu un lokālajām slimnīcām. Investīcijas ir visās slimnīcās, kurām ir paredzēta nopietna loma struktūrplānā.

Ceturtkārt – tiks modernizētas uzņemšanas nodajas visās 11 daudzprofilu neatliekamās palīdzības slimnīcās. 2006.gadā tiks iepirktas 70 jaunas aprīkotas neatliekamās medicīniskās palīdzības (*turpmāk tekstā – NMP*) automašīnas. Tas ļaus būtiski modernizēt NMP tehnisko aprīkojumu.

Piektkārt – paredzēts atbalsts jauno ārstu piesaistei darbam reģionos. Tas varētu būt finansējums prakses uzsākšanai vai dzīves vietas iekārtošanai.

Sestkārt – 2006.gadā tiks novirzīti 1100 000 latu rezidentu algām, lai viņu atalgojums būtu 70 % no vidējās ārsta algas. Plānots, ka rezidents saņems 277 latus mēnesī līdzšinējo 64 latu (*stipendija*) vietā. Bez tam tiks izmainīts rezidenta beztiesiskais stāvoklis. Paredzēts izdarīt izmaiņas "Ārstniecības likumā" un noteikt nesertificēta reģistra ārsta tiesības un pienākumus. Bez tam Izglītības un Zinātnes ministrija profesijas aprakstā noteiks rezidentu pienākumus. Veselības ministra kategorisks uzstādījums ir lai rezidenti izlaidumā saņemtu arī sertifikātu specialitātē.

Tātad pastāv cerības, ka veselības aprūpe kļūs pieejamāka un tas nozīmē, ka ir arī cerības, ka perspektīvā uzlabosies arī mūsu iedzīvotāju veselības stāvoklis.

STATISTIKA UN AKTUĀRA DARBS

KAS IR AKTUĀRS, KO VIŅŠ DARA UN KĀDS TAM SAKARS AR STATISTIKU

Dr. paed, Jānis Bokāns, Latvijas aktuāru asocācijas valdes loceklis

Dr math, Gaida Pettere, Latvijas aktuāru asocācijas valdes priekšēdētāja

Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likums" un likums "Par privātajiem pensiju fondiem" nosaka, ka apdrošinātājs, kas veic dzīvības apdrošināšanu un jebkura veida civiltiesisko apdrošināšanu, kā arī privātie pensiju foni, nodarbina galveno aktuāru.

Kas tad ir aktuārs un kāpēc šādas amatpersonas nepieciešamību nosaka apdrošināšanas likumdošana?

Vienkāršakajā gadījumā dzīvības apdrošināšana ir ilgtermiņa līgums starp apdrošinājuma ḥēmēju un apdrošināšanas sabiedrību, kura ietvaros apdrošinātājs apņemas izmaksāt noteiktu summu apdrošinātās personas nāves gadījumā. Apdrošināšanas fonda līdzekļi tiek investēti finansu un kapitāla tirgū. Lai apdrošinātājs ilgtermiņā varētu izpildīt savas saistības, apdrošināšanas fondam jābūt pietiekami lielam. Lūk, vārdiņš "pietiekami" ir aktuāra darba objekts. Pirmkārt, nav zināms, kad būs nepieciešams veikt izmaksas, tas ir – kad apdrošinātā persona nomirs. To var tikai prognozēt, balstoties uz mirstības statistiku. Otrkārt, tā kā apdrošināšanas fonda līdzekļi tiek investēti, nav zināms, kāda precīzi būs fonda vērtība nākotnē un vai investīciju struktūra nodrošinās nepieciešamo likviditāti apdrošināšanas izmaksu veikšanai. Taču arī fonda stāvokli var prognozēt, balstoties uz finansu un kapitāla tirgus attīstības analīzi un novērtējot finansu risku ietekmi. Tātad dzīvības apdrošināšanas sabiedrībā aktuāra uzdevums ir noteikt nepieciešamo apdrošināšanas fonda lielumu šodien, lai nākotnē apdrošināšanas sabiedrība varētu izmaksāt visas apdrošināšanas līgumos paredzētās apdrošināšanas atlīdzības.

Otra tradicionāla aktuāru darbības sfēra ir civiltiesiskās atbildības apdrošināšana. Latvijā ar likumiem un cītiem normatīvajiem dokumentiem ir noteiktas vairāk kā desmit dažādas darbības sfēras, kur civiltiesiskā apdrošināšana ir obligāta. Pati izplatītākā ir sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana (OCTA), tūrisma operatoru atbildības obligātā apdrošināšana un citas. Jāatzīmē, ka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanai ir kāda īpatnība, kas to padara līdzīgu ilgtermiņa apdrošināšanai. Notikums, par kuru ir atbildīga apdrošinātā persona, var izraisīt zaudējumus trešajai personai ne tūlīt, bet gan pēc zināma laika. Tāpēc civiltiesiskā apdrošināšana paredz zaudējumu segšanu arī tad, ja tie tiek pierādīti pēc apdrošināšanas polises darbības laika beigām. Klasisks piemērs ir tā saucamā "azbesta lieta" – pagājušā gadsimta vidū celtniecībā tika izmantots azbests, kurš tikai pēc vairākiem gadu desmitiem izraisīja veselības traucejumus šajās majās mītošajiem cilvēkiem. ASV vēl joprojām noteik tiesas prāvas par zaudējumu piedziņu un apdrošinātāji vēl joprojām maksā atlīdzības. Latvijas likumdošana nosaka, ka maksimālais iespējamais prasības iesniegšanas laiks civiltiesiskās atbildības apdrošināšanā ir trīs gadi pēc apdrošināšanas polises darbības beigām. Tas nozīmē, ka trīs gadus pēc polises termiņa beigām apdrošinātājam ir jāsaglabā noteikts apdrošināšanas fonds, lai nodrošinātu iespējamo atlīdzību izmaksu. Šī fonda lielumu aprēķina ar atbilstošu aktuārmētožu palīdzību, izmantojot statistiku un prognozes par "aizkavētu" prasību biežumu un lielumu.

Trešais tradicionāls aktuāru darbības lauks ir pensiju sistēma. Tā ir klasiska sociāli-finansiāla sistēma, kuras darbība ir nepārtraukta. Pensiju sistēmai ir jābūt ilglaicīgi stabilai un sabalansētai, lai tā ilgtermiņā spētu izpildīt saistības izmaksāt apsolītās pensijas. Lai šādu pensiju sistēmu izveidotu un darbinātu, nepieciešams matemātiski noformulēt atbilstošās pensiju sistēmas modeli un veikt ilgspējīguma analīzi dažādām demogrāfiskajām tendencēm un ekonomikas attīstības scenārijiem. Latvijā valsts pensiju sistēma tika reformēta laika posmā no 1996. līdz 2001.gadam Pasaules Banks projekta "Latvia Welfare reform" ietvaros, izmantojot ārvastu konsultantu palīdzību. Trešā tradicionālā aktuāru darbības sfēra ir veselības apdrošināšana – gan privātā, gan valsts obligātā. Šeit sociālais faktors ir cilvēku saslimstība, bet ekonomiskais – veselības aprūpes izmaksas. Pēdējā laikā diskusijas par valsts veselības aprūpes sistēmas nepilnībām sit augstu vilni, tiek piedāvātas dažādas finansēšanas mehānismu reformas. Taču problēma ir pavisam citur – ir nepieciešams izstrādāt adekvātu aktuārmodeli, kā arī pamatotas prognozes par saslimstības attīstību ilgtermiņā un par medicīnisko izdevumu inflāciju. Tad, izejot no saprātīga pieejamo līdzekļu novērtējuma var modelēt visiem pieejamo veselības aprūpes pakalpojumu grozu, tādejādi nodrošinot, lai tas tik tiešām visiem būtu pieejams.

Kur vēl strādā aktuāri? Tradicionālās aktuāru darbības jomas, kurās aktuāra profesija ir attīstījusies gandrīz divu gadsimtu garumā, ir apdrošināšana, pensiju sistēmas, kā arī pārapdrošināšana. Tomēr tās nav vienīgās nozares, kurās strādā aktuāri. Pēdējā laikā rietumvalstis speciālisti ar aktuārzināšanām arvien vairāk tiek pieprasīti arī banku un fondu pārvaldes sektorā. Francijā, piemēram, aktuāru nodarbinātība sadalās šādi [3]:

48%	strādā apdrošināšanā,
8%	pārapdrošināšanā,
7%	pensiju fondos,
19%	bankās un investīciju portfeļu pārvaldīšanā,
11%	konsultatīvās firmās,
4%	valsts pārvaldē,
3%	citur, ieskaitot izglītību.

Kādas zināšanas un prasmes ir nepieciešamas, lai veiktu aktuāra darbu? Jau no visai vienkāršotā dzīvības apdrošināšanas sabiedrības darbības apraksta klūst skaidrs, ka aktuāram ir jābūt zinošam vismaz trijās sfērās. **Pirmkārt, tā ir statistika un visas statistiskās prognozēšanas un modelēšanas metodes**, jo bez statistikas, tas informācijas par to kas ir noticis, nav iespējams neko prognozēt. Bez statistikas ir nepieciešams pārzināt arī demogrāfiju, jo nepieciešams prognozēt mīrstību. Tikpat vajadzīgas ir arī zināšanas par tautas veselības stāvokli un veselības aprūpi, kas nākotnē noteiks, vai mīrstība pieauga, vai kritīsies. Tālāk tās ir zināšanas par finansēm, investīcijām un finansu un kapitāla tirgu, jo nepieciešams prognozēt apdrošināšanas fonda vērtību nākotnē. Kā redzams, aktuāra profesija ir sintētiska, tā prasa zināšanas sociālajos jautājumos, zināšanas par finansēm un investīcijām, kā arī nopietnas matemātiķa prasmes.

Vispārinot, aktuārs ir sociālais matemātiķis un finansu inženieris ar atbilstošu multidisciplināru izglītību un prasmēm matemātikā, risku teorijā, statistikā, ekonomikā, finansēs, kā arī zināšanām par sociālajiem procesiem un likumdošanu. Lietojot visai sarežģītas analīzes metodes aktuārs identificē nākotnes varbūtējo notikumu ietekmi uz lielāka vai mazāka mēroga finansu sistēmām, izstrādā priekšlikumus par risku vadību.

Var prognozēt, ka arī Latvijā speciālisti ar aktuārzināšanām visai drīz būs pieprasīti arī banku sektorā un fondu pārvaldes sektorā. Ir vēl viena būtiska tendence – arvien vairāk aktuāru izvirzās vadošos amatos (CEO). Būtībā tas nav pāsteidzoši, jo augstākā līmeņa vadītājam ir nepieciešama prasme novērtēt biznesa lēmumu riskus un galvenais, prast organizēt risku vadību. Pašlaik Latvijas aktuāru asociācijas biedri strādā šādās nozarēs:

Kompāniju vadība	1
Dzīvības apdrošināšana	9
Nedzīvības apdrošināšana	4
Finansu institūciju uzraudzība	4
Izglītība	8

Pievērsīsimies aktuāru izglītības jautājumiem. Kā tika minēts, aktuāra profesija ir sintētiska, tā prasa zināšanas sociālajos jautājumos, zināšanas par finansēm un investīcijām, kā arī nopietnas matemātiķa prasmes. Tomēr visam pamatā ir matemātika un tās pielietošana modelēšanai. 1998.gadā Eiropas Savienības valstu aktuāru asociāciju apvienība "The Groupe Consultatif" akceptēja "Core Syllabus for Actuarial training in Europe", ko izmanto nacionālo asociāciju un to biedru savstarpejās profesionālās atzīšanas vajadzībām. Tajā izglītība strukturēta četros līmeņos: sagatavošanas, pamatlīmenis, pielietošanas un speciālista līmenis. Katrā no tiem ietilpst šādi priekšmeti.

Sagatavošanas līmenis: matemātika, varbūtību teorija un statistika, stohastiskie procesi, modelēšana un aprēķini izmantojot moderno IT, ekonomika, grāmatvedība un finanšu atskaites, Eiropas Savienības likumdošana, komunikāciju tehnika, svešvaloda.

Pamatlīmenis: finanšu matemātika, demodrāfija un mīrstības modelēšana, aktuārmatemātika, riska matemātika, investīcijas.

Pielietošanas līmenis: dzīvības apdrošināšana, nedzīvības apdrošināšana, pensijas, veselības apdrošināšana.

Speciālista līmenis: konkrētās valsts specifika attiecībā uz pielietošanas līmeņa priekšmetiem, konkrētās valsts uzņēmējdarbības vides īpatnības un likumdošana, praktiskie pielietojumi.

Līdzīgu dokumentu ir pieņemusi arī starptautiskā aktuāru asociācija. Pamatots būtu šāds jautājums: kāpēc nacionālo aktuāru asociāciju un to biedru savstarpejā profesionālā atzīšana ir tik svarīga, ka šim nolūkam Eiropas Savienības mērogā tiek pieņemta vienota izglītības programma? Tāpat kā dažām citām specifikām un mazskaitliskām profesijām, arī aktuāriem profesijas standartus nosaka profesionālās asociācijas

starptautiskā līmenī. Un tikai profesionālās asociācijas loceklis ir tiesīgs strādāt šajā profesijā. Tā tas ir arī Latvijā – Finansu un kapitāla tirgus komisijas izdotie noteikumi nosaka, ka dzīvības apdrošināšanas sabiedrības galvenā aktuāra pienākumus drīkst pildīt persona, kas ir aktuāru asociācijas biedrs. Taču lai aktuārs Latvijā varētu būt arī aktuārs, teiksim, Francijā, neapšaubāmi izglītības saturam un profesionālajai varēšanai jābūt ja ne vienādai, tad tuvai. Tātad aktuāru izglītības saturs zināmā mērā ir standartizēts un nav nepieciešams to izgudrot no jauna.

Jautājums: vai Latvijā nepieciešams attīstīt aktuārizglītību? Jāsaka, pagājušās desmitgades mode domāt ātri un īstermiņā sāk pāriet. Tiesa, var arī teikt, ka aktuāru laiks arī vēl īsti nav pienācis, jo aktuāra profesionālā redzējuma laika horizonts ir mērāms gadu desmitos. Te nu augstskolām būtu īstais brīdis attīstīt aktuārizglītības pamatus, lai pēc četriem pieciem gadiem šādi sagatavoti speciālisti īstajā laikā nonāktu darba tirgū. Ne visi, protams, kļūs par profesionāliem aktuāriem, taču svarīgākais ir zināšanas un sapratne par problēmu būtību.

STATISTIKA PAR LSA LASĪJUMIEM

LSA rīkotie tematiskie lasījumi

Pārskata gadā asociācija turpināja 2000.gada novembrī uzsāktos tematiskos lasījumus tradicionālajā formā. Pārskata gadā ir notikuši šādi tematiskie lasījumi:

- ✓ 21.02.2005 - "Administratīvo reģistru izmantošana statistikā", U.Ušackis, B.Buse, E. Miezīte, 25 dalībnieki;
- ✓ 19.04.2005 - "Micro-simulation tax-benefit models", C.O'Donoghue, S.Lupsik, 18 dalībnieki;
- ✓ 19.09.2005 - "Iedzīvotāju novecošanās tendences Latvijā", A.Bērziņš, E.Vītolīņš, P.Zvidriņš, 26 dalībnieki;
- ✓ 17.10.2005 - "Par cilvēku resursiem veselības aprūpē", A.Mauriņa, 25 dalībnieki;
- ✓ 07.11.2005 - "Kas notiek Latvijā: citā skatījumā", J.Peniķis, 28 dalībnieki;
- ✓ 20.02.2006 - "Latvijas attīstības modelēšana un problēmas", J.R.Kalniņš, G.Ozoliņš, 22 dalībnieki.

Pārskata gadā no sešiem lasījumiem divos kā lektori uzstājās ārvalstu speciālisti – no Irijas, Igaunijas un ASV.

Kopš tematisko lasījumu uzsākšanas ir notikuši 34 šādi lasījumi.

SASKATĪT DAIĻO

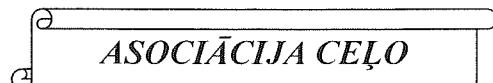
Olģerta Krastiņa foto izstādes Centrālajā statistikas pārvaldē

2002	"Zemzemes sapnis" (minerāli makrofotogrāfijas skatījumā)
"Ziedu tuvums"
2003	"Te bija gals, te sākums" (etnogrāfiski motīvi)
"Latvijas jaunība mirdz" (Latvijas pirmskara valsts apbalvojumi)
2004	"Latvijas armijas pulku zīmes"
"Ziedi")

Oļģerta Krastiņa fotogrāfijas rotā sekojošas grāmatas:

- ❖ Dažādā Latvija, 2006
- ❖ Pašvaldību pirmais pašvērtējums, 2006
- ❖ Oļģerts Krastiņš, Vērtējumi un pārdomas, 2006
- ❖ LSI rakstu krājums, 2005

Gar Daugavu mūsu ceļš ved uz Latgali 6.-7.08.2005

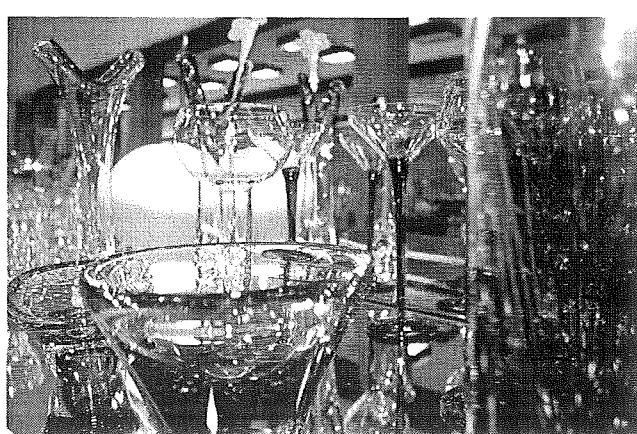
Lielvārdes pilskungs: "... un tajos laikos laupīšana bija ne vien ienesīgs, bet arī godājams arods".

Ikvienam ir spēks jāpieliek, lai lielais buss uz priekšu tiek.

Koknese. Stāsta gids: "Saule vēl nebija norietējusi. kad viņi nāca ar lielu sparu, lieciniekus nebaidīdamies, krāva ratos dižgabalus un prihvatzēja tos".

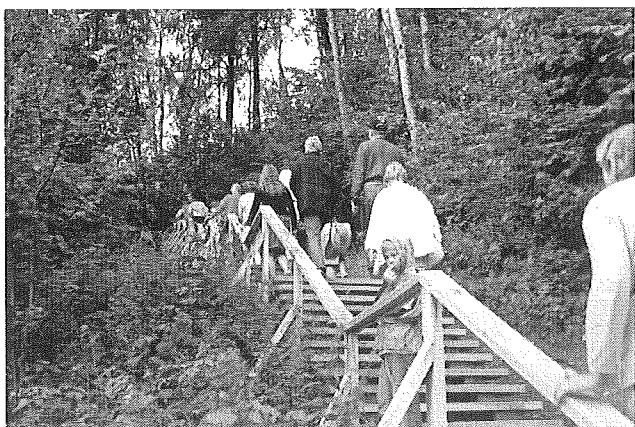
Līvānu stikls, ko vairs nerotā "Made in Latvia".

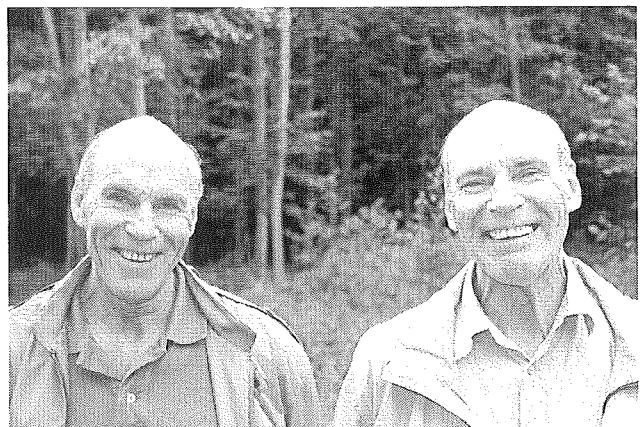
Kas kaitēja statistiķiem pēc gara ceļa atpūsties
šādās mājiņās ezermalā pie Aglonas.

Aglonas svētvieta.

Kā viņi tos akmeņus varēja tur pašā augšā dabūt?
(Kāpjam Mākoņkalnā)

Latgalē tik tiešam bija labi!

Ar dievu, Pasienas skaistais dievnamis!

Ir jau pamats skumt. Ceļojums tuvojas noslēgumam.

D.Antipova (9) un L.Vanagas (1) foto

Latvijas Statistiķu asociācijas juridiskā adrese ir Lāčplēša ielā 1, Rīgā, LV-1301.

Tālruņi: 7366880 un 7366891, fakss 7830137, e-pasts: Ilmars.Vanags@csb.gov.lv un inese@lgvk.lv.

Ar LSA statūtiem un citiem ar asociāciju saistītiem materiāliem var iepazīties vai saņemt to kopiju *LSA telpās*.

Jūs varat rakstīt šā bilētena veidotājiem un mēs centīsimies atbildēt šā bilētena slejās.

Mūsu adrese:

E.Vaskis, 219. kab., Lāčplēša ielā 1., Rīga, LV-1301